

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Isten országa. Révész Mihály. — Az „Egy kis vigasztalás“ írójához. Dombi Lajos. — Tárcza. Ó év végén. Zöld József. — Avatag iratok. S. Szabó József. — Közügyein k. A felső-bányai ref. egyházból. Nagy Lajos. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék.

Előfizetési felhívás

a
DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP tizedik évfolyamára.

Az új évben e lap a tizedik, illetve az én szerkesztésem alatt negyedik évfolyamába lép. Az új évfolyamra ezennel előfizetést nyitok. Azon édes vágyam, hogy lapunkat az újévtől kezdve megnagyobbítsam, ezúttal még teljesületlenül marad... Le kellett mondanom róla, bármennyire sürgeti azt száz meg száz tekintet. Adom tehát a lapot az eddigi terjedelemben, áldozathozatal árán is bővítve olykor-olykor melléklettel, a mint azt eddig is tettem.

A lap kiadásával járó teendőket továbbra is Rózsa Sándor főiskolai háznagy barátom teljesíti. Annál fogva az előfizetési pénzt, egész évre 5 frtban, félévre 2 frt 50 krban, ő hozzá kérem küldeni, a lap egyéb anyagi ügyeit érintő kérdésekkel együtt (főiskola, háznagyi hivatal).

A lap programján, irányán, beosztásán nem változtatok. Azt jelzem, hogy a kilátásban levő zsinat tárgyait képező kérdésekkel előreláthatólag sokat fogunk foglalkozni e lap terén.

Tisztelettel kérem az érdeklődő közönség jóindulatú pártfogását.

Debreczen, 1889. deczember 28.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Isten országa.

(Vége.)

Ha valaki közülünk a külföldi vasárnapi iskolákra vonatkozó statisztikai adatokat nézi, megdöbbenve kérdeheti magát: én Istenem, hát mi magyarok oly közönyösek vagyunk Isten országa iránt, hogy e tekintetben jóformán semmit sem teszünk? A külföldi statisztika állítását nem vonom kétségbe, de ne tündököljék az oly nagy fénynyel a mi rovásunkra. Sok méltó dícséret illeti Raikes Róbertet, mint a ki megteremtője a virágzó vasárnapi iskoláknak, kit méltónak tartott Anglia arra, hogy életnagyságú szobrát a Themse partjára állítsa. Mit tett Raikes? Összeszedte az utcán csavargó gyermekeket, a kiknek se testi, se lelki neveléséről nem gondoskodott se állam, se szülő; ezeket megtanította imádkozni s mivel az énekléshez és biblia tanulmányozásához ismeret is kell, megtanította őket írni, olvasni is. És mikor történt ez? A 18-ik század 4-ik tizedében. A magyar prot. egyházak templomaik mellé a 16-ik század első felében állítottak iskolákat, abból a célból, a miből Raikes: Isten országának előmozdítása céljából. Hogy az 1868-iki XXXVIII. t. cz. a bibliát és zsolnárt háttérbe szorította s előbbvalóvá tette annak tudását, hogy a póknak hány szeme van, az nem a prot. egyház hibája; de az már igenis egyházunk hibája lenne, ha a biblia és zsolnárt számára nem tartaná fenn az azokat megillető helyet. S míg Raikes iskolái csak vasárnapiak voltak, addig a mieink mindennapiak, hol a jobb módúak olesón, a szegények ingyen tanítottak és taníttatnak. Raikes nagy ember Angliában, mert nemcsak a vasárnapi, hanem a mindennapi iskoláztatásnak is új lendületet adott; nagyobb fejlődésnek indultak hatása következtében a felekezeti és társulati iskolák. De hol áll az angol alsó néposztály nevelése még ma is! Ott, hogy épen most meetingeznek javában, hogy ideje volna már talán Angliában is kimondani a kötelezett ingyenes elemi iskoláztatást. Míg az angol felső- és középosztály úszik az anyagi és szellemi jólétben, addig az alsó, úgynevezett elzüllött osztály általunk el sem képzelhető anyagi és szellemi nyomorban sinlik. Nálunk a jobbágy felszabadulásakor kis birtokos lett; ott is szabaddá lett ugyan, de egyszersmind földön futó koldus is, s ebből a megrablott osztályból nőtte ki magát azon söpredék osztály, mely égrekiáltó szemrehányás lesz Anglia előtt örökké, mely-

bibliai iskolákat annál melegebben, a miből azon közvetlen haszon is háramlik gyülekezeteinkre, hogy a biblia kezeléséhez ismét hozzá szoknak. S míg e szerint nem találok szót a gyermek-predikációk pártolására, addig a Benke „Isten országá“-nak kiemelem azon hasznát, hogy megismerteti a modort, melyben szólanunk kell a gyermekekhez, de nem prédikálás, hanem biblia-magyarázgatás közben. És ha felteszem is, hogy vannak jeles gyermek-predikáció-tartó egyének, azok csak ritka kivételek lehetnek s nemes törekvésökre Isten áldását kell kérnünk: de én a közvetlen bibliai beszélgetést sokszorosán többre becsülöm a jelzett okoknál fogva.

Ha a hitbéli ismeret és vallásos kedély fejlesztésére czélzó bibliai oktatás valahol megtartathatik vasárnapi gyermekistenisztelet czímen: ez bizonyára csak helyeselhető s vajha mindenütt kivihető lenne. Azonban ha ezen oktatás hétköznapra esik és van benne szentelő erő, úgy is megszenteli az a szívet. Annyi tény, hogy iskolás gyermekeink templomba járatása alig tekinthető egyébnek templombaszkotatásnál, a mi azonban ha sikerül, később megteremheti áldott gyümölcsseit.

Több értelme volna annak, hogy gyermek-predikációk helyett tartsunk predikációkat, vagy vallás-erkölcsi értekezéseket az ifjúság számára. Ugyde e tekintetben sem állunk még a kezdet kezdetén sem, a mennyiben még a társulási szellem fejlesztésére sem tétetett kísérlet e tekintetben. Az erkölcs-nemesítő és hitébresztő társulatok helyét pótolják a nyilvános mulató helyek és a komédia: minek gyümölcsét aztán később lélek-ocsú alakjában szedi meg az egyház. Igaz, hogy a főiskolák többnyire gondoskodnak az ifjak számára predikációtartásról; de, fájdalom, itt is túllőnek a czélon az által, hogy a predikálás kezdetleges nehézségeivel küzdő ifjak predikálnak az ifjúságnak, a helyett, hogy a superintendentiáknak legjelesebb papjai felváltva ragyogtatnák ott apostoli tehetségöket: gyujtanának hitökkel, tanítanának tudományukkal s nemesítenék az ízlést szép előadásikkal. Protestáns ifjúsági isteniszteletek és társulatok, jöjjen el a ti országotok!

A keresztyénség az Ige által leit, az Ige által állott fenn s az Igéből merítette folyton hegyeket kimozdító erejét. Ha tehát egyházunk buzgóbb férfiai a hit lángját azzal akarják éleszteni, hogy az Igét a gyenge gyermeki keblekbe plántálják be: azt hiszem, rátaláltak, hogy hol gyógyítsák egyházunknak már elidült sebét. Adja Isten, hogy mentül többen vegyék fel az evangyéliom csilhatatlan balsamát, hogy azzal megerősíthessék az örök életre a gyenge gyermeki szívet s így előmozdítsák itt e földön Isten országát!

Révész Mihály.

Az „Egy kis vigasztalás“ írójához.

Megtörtént velem az életben, hogy midőn ev. ref. egyházam egy más egyház főpapjától sérelmet szenvedett, saját híveim sorából s épen „intelligens“ férfiak akadtak, kik igyekeztek „a kákán is göresöt keresve“ menteni azt, ki nem vala menthető, s gyanúsítani engem, kinek a nagy többség igazat adott.

Azon nézetben vagyok, hogy hasonlóan jártam tiszteletes Bihari Lajos úrral szemben is, midőn „Vigyázzunk“ című cikkemet bírálva „rémképek“-ről beszél, sőt így szól: „Midőn cikkíró a fölvilágosodás és műveltség ellen föl meri vetni a

nehéz kérdéseket, észre sem veszi, hogy tulajdonképen égi vallásunknak, drága Krisztusunknak örök tudományát támadja és a protestantismus szent könyvünkben gyökerező, legsajátabb principiumának a való életben való alkalmazásától félti az emberiséget“ stb.

No kérem szívesen, hogy midőn a mai kor műveltségéről, a mai fölvilágosodásról szóltam — azért, mert nem fejtegettem tüzetesen, hogy miben áll ez? s így nem mutattam egyenesen reá az *ál* műveltségre s *ál* fölvilágosodásra, melylyel korunkban, mint *valódival* tetszelegnek sokan önmaguknak, s mások előtt — valaki azt olvasta s magyarázta ki, hogy én épen „Krisztusunk örök tudományát támadom“, holott annak védelmére emeltem szót: ez felülhaladta képzeletemet, oly abszurdum állítás, mely arra sem érdemes, hogy ily alaptalan gyanúsítás ellen magamat védni szükségesnek tartanám. . . . Ott van multam és jelenem, mely bizonyoságot tesz Krisztus és örök tudománya iránti szeretetemről, s hozzá való rendületlen ragaszkodásomról. . . . Hiszen már 1875. évben Krisztus zászlójának védelmére emeltem föl szavamat az „Evangyéliomi Protestáns Lap“-ban s azóta is többször láthatóvá tettem hitnézetemet, vallásos gondolkozásomat nemesak lelkészi működésem minden terén, hanem hírlapi dolgozataim, közre adott egyházi beszédeim által egyiránt.

Hogy t. B. L. úr nem látja a veszélyt, az még nem teljes bizonyíték a mellett, hogy valóban nem létezik az.

Nézzen jobban széllyel s lehetetlen lesz nem látnia!

Én láttam annyit, hogy lelkemet aggodalom szállta meg s ezért emeltem föl szavamat, hogy „Vigyázzunk!“

Sokat mondhatnék, ha mondani akarnék, de hallgatok épen azért, mert nem szándékom „vészharangot kongatni“ s teljes hitem, reményem, hogy lesz idő, midőn tiszteletes úr is látni, tapasztalni fogja, hogy sem nem „túlzások“, sem nem „rémképek“ valának az általam mondottak! De „Egy kis vigasztalás“ leend akkor is, hogy akadnak sorainkban, kik a mellett, hogy szívvel-lélekkel örködve igyekeznek ápolni a „béke virágait“, gátolni „a viszálynak romboló szelét“, szavokat is fölemelik ott és akkor, hol és mikor annak szükségét érzik, gondolják. Szívemből óhajtom, hogy ne legyen „ez az a pont, a hol mint tűz és víz különbözünk egymástól“, hanem legyen azon központ, mely egyesítsen bennünket a Krisztusnak szerelmében, hogy „éljünk többé nem mi magunk, hanem a Krisztus éljen mibennünk és mi is ő általa“.

Béke velünk!

Békés-Gyula, 1889. deczember 16.

Dombi Lajos.

Tárcza.

Ó év végén.

Elfáradva a munkában
Alkony csendes homályában
Elmerengek; s — mint a vándor, —
A mi közel, a mi távol,
Mind bejárom képzeletben.
Egyik kép jön, más elcbben
Emlékezetem tükrében.
Majd meg csendül a fülemben.
Egy-egy dallam, lágyan-halkan,

— Mint mikor még gyermek voltam, —
S öröm-köny patakzik alá arczomon :
„Az Ur én nékem őriző pásztorom“.

Mikor ezer veszély között
Élethajóm hányva-szökött,
Vágyak keltek és remények
A szívemben éledének :
Csábos tündér — a kísértet —
Hogy megcsaljon : megkísértett.
Már törébe majdnem estem,
Hogy megcsendült a fülemben
Az a dallam, — lágyan-halkan, —
És a kísértőt elhagytam.
Jól esik most is rá vissza gondolnom :
„Az Ur én nékem őriző pásztorom“.

Majd kilépve a rásárba
— Hol az ember lelke drága, —
Csaló, gyilkos, kéjencz, tolvaj,
— Száján mindnek csak egy óhaj —
Vettek körül, — a pénzt nyujtván :
„Egy kis írás, — bizonyítvány“, —
„Egy néhány sor kell csak érte“,
— Nem tudja más : felel érte“ : —
Ismét csendült — lágyan-halkan
És megóvott az a dallam.
Hála! hogy még ma is csendül olykoron :
„Az Ur én nékem őriző pásztorom“.

Napok jönnek — s tova mennek . . .
Hány reményem kesergem meg,
Míg eljön az utolsó nap :
S feltalálom koporsómat? . . .
Hogy e remény nem hagy cserbe :
Nyugtot ad e fáradt testbe! —
Óh! mind addig, míg azt érem,
— Miként voltál : — légy én vélem!
Hadd csendüljön, lágyan-halkan,
A fülemben az a dallam.
Hadd csendüljön meg az élet-alkonyon :
„Az Ur én nékem őriző pásztorom“.

N.-Bajom, 1889.

Zöld József.

Avatag iratok.

— Nehány adat egyháztörténelmünkhöz. —

III.

I. Rákóczy György az erdélyi püspöktől a háborúra tanácsot kér:

Ez mostani előttünk álló dolog (a háború) mivel isten tisztességének, s az egész magyar nemzetnek s avval együtt Erdélynek is megmaradásában, szabadságában forog: intjük igen kegyelmesen kegyelmedet lelke üdvösségére, kiben nem is kételkedünk, a mint egyebekben is experiáltuk, annál inkább ebben oly tanácsot igyekezzék kegyelmed minékünk az ő tehetsége szerint adni, a miatt se az isten dicsősége, tisztessége, ez két hazában letelepedett anyaszentegyháza külső tisz-

te, szabadsága is kárt, veszedelmet s oppressiót, ennél is nagyobb ne szenvedjen s lassan mi is az gazdasszonnyal s gyermekinkkel együtt magyarországi szép hercegségű jószáginkban kárt ne valljunk, se pedig az Ur Isten a mi lelkünkön ne keresse azt meg, hogy szolgálhattunk volna anyaszentegyházának, s módot is eleget adott, de elmulattuk . . .

. . . Tudja jól kegyelmed, mind magunkra, javainkra s gyermekinkre régen megtették a törvényt az austriai ház tanácsában. Mi utánunk római császár nem jár, s mi is, hogy utána járjunk kicsin böcsületünknek, s jöhírünknek nevünknek, s leginkább az Isten tisztességének, dicsőségének szereteti, s hazánk szabadságának nagy tekinteti nem engedi. Az religiónak szabados exercitiumát tractatus által végben nem vihetni, melyre példa Magyarországnak már két országos gyűléseknek haszontalanul elmulása . . .

. . . Meggyalázának hiszem bennünket az szegény gazdasszonnyal együtt kinyomtatott írásban, de lám csak szenvedünk: hanem az Isten dicsősége, anyaszentegyházának oppressiója, s hazám szabadságának drága volta izgat, s kényszerit az nekik való szolgálatra mostani szükségekben és ez jelen való alkalmas idejében s mind magamra, gyermekimre, s az egy szegény vén beteges feleségemre való gondviselés is. Mert ha Magyarországot az ausztriai ház ennél is inkább megnyomhatja s az confederatusokat elbirhatja vagy békességét kedve szerint concludálhatja, nekünk gyermekinkkel együtt mindenünk oda leszen, itt is nyugodalmat nem hadnak, titkon s nyilván ellenünk s gyermekink ellen praktikálnak, magoknak pártokat csinálnak, a pápista rendet fellázasztják, s bennünket elbirnak; török közzé nem futhatok; az lengyelt oltalomra nem hívhatom; az austriai háznak hithez nem bizhatom . . .

. . . Ide addálhatnánk még a palatinus uram ellenünk való számtalan rajtunk cselekedendő bosszúság s gyalázattételét, ki nem régen is hitünket s vallásunkat pökte, s azt mondotta publice: inkább lenne török, mintsem az mi vallásunkra állana . . .

. . . Tovább azért uram írásunkat nem nyujtjuk, hanem mégis arra kényszerítjük kegyelmedet ez dologban, úgy adja tanácsát kegyelmed, se mi tölünk, se édes feleségemtől s gyermekinktől, se kegyelmed, se édes csemetéi átkot ne halljanak, s az mit kegyelmeddel s gyermekével cselekedett, s cselekedendő jótéteményünk is háládatlansággal ne térjenek vissza reánk. Datum Deés 25 Augusti 1643.

IV.

Bethlen Gábor memoriáléja:

. . . Ez is bizonyos hir, hogy Ferdinánd király egész Magyarországnak lévő minden lutherana, calviniana religión valókra igen haragszik, mivel senki mellette fel nem ült, segítségére nem ment, sőt az pápistákat sem hagyták felülni, kik örömet minden értékekkel megsegítették volna. El vagyon azért végezve, az csehekkel minden uton, hogy megbékéljék király . . .

Ha az békességet véghezvitetik azon hadakat mindjárt Magyarországra fordítsák, hozzák és ezért az cselekedetekért, melyet ők manifesta rebelliónak tartanak és pronunciálnak, bosszújokat ulciscálják, először is Pozsonyt, Kassát és több lutheranus és calvinista városokkal együtt, szabadságoktól, mindentől megfoszszák, kapukat magoknak vegyenek, praesidiumot tartsanak benne, az templomokat elvegyék, jésuitákat, barátokat szállítsanak mindenüve és egyszóval funditus deleáljanak

mindenféle religiókat és az papismust valóban felállítsák. Ezt az jövődő ősön, télen akarnák végben vinni és tavasszal ősön Erdélyt sedem belli csinálván, úgy akarnának az török ellen derekason indulni. Ezt a dolgot soha mi vallásunkon levő ember meg nem tudhatta volna senki, hanem egy püspök írta meg ide alá más egy prépost úr atyafiának igen titkon, az levél kézben akadt, mostan Szebenben vagyon, ezt én hitem szerint irhatom, hogy így vagyon, az levél nálam vagyon, valamit az tanácsban végeztek ígéről-ígére megírta az érsek akaratjából biztatván és intvén őket, hogy jó reménységben legyenek és ők is szolgálakat fogadjanak.

Az magyarországi keresztyén urak és vármegyék pedig azért nem akartak királyok mellett felülni, mivel bizonyosan meghitt atyokfiak által végére mentenek, Prágában elküldték, megláttatták, hogy a keresztyén-ek templomit tizenegyet földig elrontották az pápisták, melyeket Rudolphus császár engedett volt az luteranusoknak és pápistáknak építeni az öcsesére való bosszúságból . . . Datum 1620. derekán.

V.

Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek a váci reformátusok: Kegyelmes Urunk! Az élő Istentől az élő emberek között egyedül való reménységünkre bölcsen hivatott fejedelmünk . . . Két dolgok végett kellett ez igen megsajlódott országban lévő szegény megsarvatt városunkból két iga alá vetett szegény atyánkfiait küldenünk, mindenkfelett nagyságod méltóságos személye eleibe és országában nagy reménységünkre. Elsőben, hogy az mindennapi Isteni szolgálatra az harangozás (mely már mintegy húsz esztendőül fogván nem szabad), az fényes portától vagy más török méltóságtól, az nagyságod istenes és hathatós forgolódása által megengedtesék itt mi közöttünk Vác városában. Másodszor: hogy csak ezelőtt két esztendővel temérdeki költségekkel felépített, s ez télen, régen dülő félben álló magas tornyának leromlásával öszve rontatott templomunk ujjban való felépítésire nagyságod istenes fejedelmi kegyelmességit mutatván, birodalmában is méltóságos parancsolatjával és embereinknek adandó salvus conductusával alamizna szedést ez szent dologra embereinknek engedjen kegyelmesen.

Mind ez két dolognak nagyságod igen méltóságos személye eleiben szóval is bővebben való terjesztésit biztuk tisztelendő Komáromi András dévai praedicator és esperes becsületes urunkra. Nagyságod ő kegyelmének audentiát nyujtván és szavainak is hitelt adván, méltóztassék nekünk is igaz híveinek jó és kegyelmes válaszszaal megfelelni. Melyért nyelvünk szállásaig az nagyságod hosszú ideig való boldog ország-lását, végre az örök boldogságú országnak nagyságodtól való bírattatását az Jehovától alázatosan kérni hűségesen meg nem szününk.

Igen alázatosan és nagy reménységben irattak Vác városában 3 Martii A. 1671.

Azon városban az Christusnak legeltetésének igen megajlélt nyája; nagyságodnak pedig egyenes tisztasággal való hű szolgálai nagyig kicsintül fogván.

A Török-Magyarhoni Történelmi Emlékekből közléteszi:

S. Szabó József.

Közügyeink.

A felső-bányai ref. egyházból.

Távolról sem dicsekedni akarásból — mihez egyáltalában nincs is jogunk — csakis amaz örvendetes események hatása alatt, melyek itteni ref. egyházunk körében e végéhez közlgő év folyamán fölmerültek, vettem tollat kezembe egy kis közlemény megírása végett.

Lelki gyönyörrel néztem a mult év tavaszán megkezdett s ma már a belső felszerelésen kívül felépült, circa 35 ezer frtba kerülő, csinnal készített díszes templomunkat. — Nem kiáltja többé a még 1845-ben elkezdett, de a forradalom idejében majdnem tető alá jutott s ott félben maradt rom — mint valamely ellenség-ostromolta váromladék — a kálvinista szegénységet, tehetetlenséget s a körülményt nem ismerők előtt a közönyösséget. E templom építése az utolsó évtizedben a főtiszt. egyházkerületet is többször foglalkoztatta. Itt azt gondolták, hogy utóljára se pénz, se templom: tehát haladéktalanul építeni kell. Az egyház pedig szomorúan okulva a multból, várni kívánt, a pénzt gyümölcsöztette. A következő megmutatta, hogy jó volt várni. Köszönet ezért a nagybányai egyházmegyének, mely az egyházkerületet meggyőzte az építés halaszthatása felől. Az utolsó — e tárgyban hozott — egyházkerületi határozat szerint, 1890. tavaszán tartoznék egyházunk temploma építését megkezdeni. Hála Istennek! akkor már a szentelést akarjuk megtartani. Vajha — mit mindannyian óhajunk — egyházkerületünk nagyérdemű püspöke szentelhetné fel annak idejében. Hogy neki s b. e. Czelder Mártonnak milyen érdeme van e templom építésében, arról majd megemlékezni a háládatosság követeli. Ezúttal ezt mellőzöm.

Fölépül immár templomunk s még kevés pénzünk is marad. Nem kell nyögnünk az adósság terhe alatt, minek aztán más szomorú következesei vannak a tapasztalat szerint. Egy helyen a felekezeti iskolát adják fel, más helyen lelkészt nem választanak éveken át, ismét a két állást egyesítik. Akár így, akár úgy: mindenütt a protestantismus egészének egy tagja szenved.

De hát miért kellett volna a templom-építéssel nekünk annyira sietni? Van nekünk egy 200 éves fatemplomunk. Kis javítással lehetne ott még dícsérnünk az Urat nagyon sokáig! Abban a hitben vagyok, hogy több buzgó ker. imája szállt onnan az egek Urához, mint szálland majd az újból. Az ősök buzgósága, vallását, egyházát szerető áldozatkészsége teremtette meg ez egyházat is, s tette oly állapotba, hogy bár híveink $\frac{2}{3}$ -da az egyház fentartásához évenként semmivel nem járul, hogy bár minden néven nevezendő egyházi adó czímen 120—150 frtnál több évek óta nem jön be a pénztárba, mégis a 800 lelket számláló egyház lelkészt s 3 tanítót tud tartani. Van itt egy nemes tulajdonság, mint hagyományos szellem: az adakozási hajlam. Az utolsó 10 év alatt több mint 8 ezer frtot örökölt így az egyház. Ez év is szépen meghozta a magáét. Jön be hozzám egy szegénysorsú asszony, Szulágyi Jánosné, „ő — úgy mond — évek óta megtakarított pénzét 60 frtot, mint saját s férje hagyományát adja a templom-építkezési célra. Szász János egyszerű munkás 56 frtot ajánl e czímen. Az egyház, hogy harangjai is megfelelők legyenek: 2 kisebb harangját átönteti, úgy hogy a nagyobb 16, a középső 10 és a kicsi 6 mázsás legyen. Erre az átalakításra 1500—1600 frt

kell. Hogy szép templomhoz, harangokhoz épen semmi áldozat nélkül ne jussanak a hívek: adakozásra felhívó ív bocsáttatik ki, ki-ki írjon alá s adjon, a mennyit akar. S íme, itt az adományok jegyzéke: Lőkös János s neje 150 frt; gr. Kreith Vilmosné 100 frt; Szöllősy József 30 frt; Szász János, Krassai Istvánné (ez utóbbi cselédnő), Szabó Károly, Gábor József, Lugasi Ferencz, Berksz Nándorné, Sarudy Sándor 10—10 frt; id. Hajdu Sándor, Kerekes Sándor, Nagy Lajosné, Lévy Ferencz, Foós Lajos, Almássy János, Láneczky István, ifj. Ádám Sándor, Tury Ferencz, Katona Mihály, Lévy Mihály 5—5 frt; Lévy Sándor 4 frt; id. Ádám Sándor, Dorogi András, Bernovits Ödön, dr. Szokol Pál 3—3 frt; özv. Szmik Ignáczné, Szász Sándor, Lévy Lajos, Sziogyártó Dániel, Lipták József, Háder Ferenczné, özv. Bartos Józsefné, Boczor János, Sándor József, Pelládi Ferenczné, Kremnitzky Albert, Szücs Illés, Laszner Gusztáv 2—2 frt; Rézler Lajos, Nyisztor István, Pus-kás Antal, Kovács Olivér, Hanzulovics József, Mike Gyula, Riesenberger Alajos, Konezvald András, Kovács Akos, özv. Árkossy Istvánné, Csasz István, Ádámesik Péter, Szász Erzsébet, özv. Gábor Jánosné, Báthy Karolina, Majeresik József, Hanzulovics Kristóf, Csirik József, Kun Károly, Maksay Lajos, Réz József, Nagy Lajos bányász, Szász János tímár, Pole-ránszky Károly, özv. Hajdu Istvánné, Márton József, Kormos Sándor, Dukset Albertné, Vermes Lajosné, Sziogyártó József, Csepregi István és N. N. 1—1 frt; Ládáyné Nagy Sándor, Spácay Gyula, Sarudy Lajos, Stein Leib, Herr József, H. L., Darnai János, Debreczeni Sándor, Boczor Lajos, özv. Sarudy Józsefné, L. S., Tóth Pál 50—50 kr; Bakó István 60 kr; Bányi Sándor 40 kr; Zaj István, Boczor Jánosné 30 kr; Molnár Klára 25 kr; Szász Miklós, Szabó Lajos, özv. Bányi Károlyné, Gellért János, Kormos János, Miskolczy Sándor 20—20 kr; özv. Kétes Jánosné, L. L. és ifj. Kormos Sándor 10—10 kr.

Bernovics Ödön közelebb meghalt nőtlen bányahivatali altiszt 500 frtot hagyományozott a behivatalnoki fizetések pótlására, mely összeget a boldogult testvére Bernovics Emil ki is fizette s már takarékbán gyümöleszük.

Meg kell említenem, hogy a harangokat L á s z l ó L a j o s és E g r y F e r e n c z kiségezi (Ungmege) földbirtokosok és harangöntők igen sikerülten készítették. Nagyon lehet őket ajánlani!

Íme, e végéhez közeledő év meghozta a magáét egyházunk javára. Részt önkéntes adakozásokban, részt a felhívásra szívesen nyújtott segélyben mutatta ki közönségünk felekezeti különbség nélkül, egyházunk iránti jóakarátát, tehetségéhez s buzgalomához képest.

Az adakozóknak lelkök tiszta öntudatában jutalmat, ref. egyházainknak nemes szívű adakozókat, hogy épüljön, virágozzék a sok próbának kitett protestáns egyház e hon határán!

F.-Bánya, 1889. decz. 16.

Nagy Lajos,
ev. ref. lelkész.

K ü l f ö l d.

Elberfeld egyházi élete.

(Vége.)

A diakonusok kezeibe a szegénygondozás van le-téve. A teendők megkönnyítése végett a város három kerületre

van osztva, s mindenik két két diakonus gondozása alatt áll, a nélkül azonban, hogy különösen sürgős segélynyújtás esetén akármelyik is csupán a maga területére szorítkoznék. Kötelezve vannak szegényeiket havonként legalább egyszer, vagy ha szükség úgy kívánja, többször is meglátogatni, viszonyaik után tudakozódni s őket úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogatni. Kiadásaik megoszolnak rendes hetiekre vagy haviakra, melyek az előregedettek, munkaképtelenek és hosszas betegségben sinlődők felsegélését czélozzák és rendkívüliekre, melyeket munkahiány, betegség vagy más nem tartós bajok tesznek szükségessé. Megjegyzendő, hogy Elberfelden maga a városi hatóság már régebben felkarolta a szegényügyet s oly nagyszerű szegénygondozást végez, tekintet nélkül a felekezetre, hogy ez már sok más város hasonló intézményeinél szolgált mintául.*) A szóban forgó gyülekezet azonban fennállása óta szoros kötelességének ismerte szegényeiről maga gondoskodni s Isten segedelmével ezideig ki is vitte, hogy szűkölködői nyomorát sajátjából enyhíthesse, s bár a városi hatóság igazságos akarván lenni, felhívta a gyülekezetet is igényei érvényesítésére, kedvező helyzete folytán a város pénzét. a nélkül, hogy ahhoz való jogairól lemondott volna, még pedig egészen nélkülözhetette s valóban oly sikerrel végzi ez irányban is feladatát, hogy el lehet mondani, vannak szegényei, de szűkölködői nincsenek.

A gyülekezet szükségeit illető minden költség, tehát a lelkész fizetése is (évenként 5000 márka) önkéntes adakozások útján állítatik elő. Egyházi adót itt hát nem ismernek s mégis, mint egy gyülekezeti tag megjegyze — több jövedelem foly be, mint a mennyit az évi kiadás felemészt. Az adományok összegyűjtése, de meg a hívekkel való érintkezés czéljából egy vén és egy diakonus negyedévenként előre megjelentett napokon látogatást tesz az egyes családoknál. Kiki annyit ajánl, mennyit körülményei megengednek s örömet hozza meg mindenki a maga áldozatát az Ur oltárára s ha valaki nem adhat, nem kell pirulnia s nem lehet félnie attól, hogy törvényes úton hajtatik be rajta. Érdekes felemlíteni, hogy a most már 1400 lelket számláló gyülekezetbe az ily módon befolyt összeg 7000 márkánál többet tesz ki. Tekintélyes summa gyűlt ezenkívül a tisztán szegények számára rendeltetett perselypénzből, csak a mult évi deczember hóban 600 márka jött ez úton be, az évi bevétel pedig 5—6 ezer márka. Fekvő és pénzbeli vagyonának jövedelme évenként szinte circa 5 ezer márkára rüg. Szegényei szükségei enyhítésére egy évben 8—10 ezer márkát fordít. Kívül álló hitfeleiről sem feledkezik el, a mint ezt mi magyarak is tapasztalhattuk.

Van a gyülekezet kebelében egy varró és himző egyesület is, melynek élén 4 nő áll. Az egylet felada szűkö-séges és hasznos ruhadarabok előállítása. E munkát a nők vagy az e czélra szánt helyiségben való összejöveteleken, vagy pedig otthon végzik, többször a gyülekezet vagyontalan nőtagjaival készítetteti, kiknek fáradságukért, megkönnyítendő meg-élhetésüket, a rendesnél magasabb napdíjat fizet. Készítmé-

*) Itt erre részletesebben ki nem terjeszkedhetvén, utalunk a következő munkákra: „Armenordnung für die Stadt Elberfeld und Geschäft-Ordnung für die städtische Armenverwaltung daselbst von 9. Juli 1852. Revidirt am 4. Juni 1861.“ Továbbá: „Instruktion für die Bezirksvorsteher und Armenpfleger von 4. Jan. 1861.“ Hogy mily nagy e tekintetben a város áldozatkészsége, mutatja az is, hogy egy e czélra kiadott lap évi jövedelme meghaladja a 90,000 márkát.

Gy.
Gy.

— Színes kép
Hiador (Jamb)
az állatvilág

s:

— .80

— Bőrkötésben, aranyfűzővel

2.50

Szicszay György. Keresztyén tanítá-

— Francia bőrkötésben, kapocsal 3.—

— Uj rózsáskert. Bőrk. arany. 2.—

— Francia bőrkötésben, kapocsal 1.—

nyeit csekély árért adja el vagy oda ajándékozza a szegényeknek. Az egylet felügyelete alatt varr ó- és hímezőiskola is van, hol a vagyontalan leányok ingyen képeztetnek ki.

g) Az egyházfegyelmet maga a presbyterium gyakorolja. Más teendőin kívül feladata ugyanis örködni a fellet, hogy az istenisztelet látogatása haszontalan okból el ne hanyagoltassék, a könnyelmű adósságesinálás, nyilvános és titkos haragtartás stb. bűne el ne harapódzék; ha pedig effélék előfordulnak, az illetők a vének által megintetnek, majd megdorgáltatnak, eredménytelennek bizonyulván ez, a presbyterium az apostol parancsolatához s a ref. egyház szokásához híven fegyelmi eljárást indít ellenök, úgy a mint azt az egyházi rendszabály előírja.

h) A lelkipásztori látogatás. Idvezítünk Péter apostolhoz intézett eme felhívásának „Legeltesd az én juhaimat“, a lelkész, mint lelkipásztor is igyekszik híven eleget tenni. Sokoldalú elfoglaltatása mellett mindennap tud időt szakítani, hogy két-három családot meglátogasson. Szerető gondoskodása kiterjed öregre, ifjúra, gazdagra és szegényre egyaránt. Történjék bármi a gyülekezetben, legyen az öröm, vagy baj, betegsége a testnek, szüksége a léleknek, az a lelkipásztor figyelmét, híveivel való szoros összeköttetésénél fogva nem kerül el s megjelenvén az illető házban, az örülőlvel örül, a beteg fájdalmát a vallás vígasztalásával enyhíti, a gyengét hitében erősíti, az eltévelyedettnek helyes utat mutat; most mint tanácsadó barát, majd mint intő atya, vagy ha a szükség úgy kívánja, mint Isten haragjának erélyes hirdetője munkálja híveinek javát. Tettem néhány látogatást a lelkésszel s volt alkalmam tapasztalni, hogy mily szívesen érintkezett kiki pásztorával, mily szívesen beszélt vele örömről, bánatáról, mily bizalommal tárta fel előtte, mi szívét nyomá, lelkét terhelé s mily hálás szívvel fogadá annak intő vagy vígasztaló szavait. Megható volt egy eset. Egy szegény, béna nőt látogattunk meg, ki csak kevéssel előbb kelt fel hosszas kínos betegségéből s még ekkor is nagy nehezen tudott csak pár lépést is tenni. „Nehéz keresztel sujtattam“, — mondá, — „de nem panaszkodom, mert tudom, hogy Isten a betegséget is csak javamra fordítja; ha fájdalom gyötör, vagy esüggedés száll meg, a bibliához folyamodom, vagy zsoltároból éneklek s mindjárt megkönnyebbülve érzem magam. Nem félek a haláltól sem, mert tudom, hogy Jézus az én vígasztalom életemben és halálomban!“ Egy látogatás végeztével így szólt hozzám a lelkész: „Lássa, kérem, ily alkalmakkor nemcsak híveimnek használok, de magamnak is; nemcsak viszek nekik, de hozok is tőlük, — igen, hozok anyagot következő vasárnapi predikációhoz“. És igaza is van, mert véleményem szerint egy gyülekezete viszonyait, szükségeit alaposan ismerő lelkész sohasem fog fennakadni azon, hogy vajjon mit is válaszson következő egyházi beszéde tárgyául.

i) Szóljunk röviden még a temetőről s a temetésről. A gyülekezet temetője a Berg azon fensíkjai egyikén fekszik, melyek e vidéket oly bájosá teszik. Ritka szép kilátás nyílik innen mindenfelé. Egyik felől a város terül el hatalmas épületeivel, magas tornyaival s füstölgő gyáraival, másik felől kies völgy tűnik a szem elé, melyet a keskeny „Wupper“ folyó hasít végig. A temető egy négyszöget képez, négy mezőre osztva; az utakat fák és bokrok szegélyezik. A sírhalmokat téglányalakú kőlap fedi, melyre az elhalt neve, születési és halálózi ideje van felvéve. Mindenik sír, mindenik kőlap egyforma, jelképezi ez is, hogy Isten előtt mindenki egyenlő, le-

gyen az gazdag vagy szegény, legyen úr avagy szolga. Itt nyugoszsza örök álmát a szeretett lelkész, Kohlbrügge, valamint az egykori hallei tanár, Wichelhaus is. A temető mellett gyönyörű park fekszik, mely a látogatóra, úgy a berendezés nemes egyszerűsége, mint kies fekvésénél fogva kellemes benyomást gyakorol. Egyik elhalt egyháztag emléke, ennek családja létesíté s ajándékozá oda az egyháznak.

A mi a temetést illeti, az igen egyszerű. A halál beállta után három nap mulva történik. Gyermekek felett sem a háznál, sem máshol nem tartatik semmiféle szertartás. Ha felnőtt a halott, a lelkész a presbyteriummal együtt a temető bejáratánál várja be a halotti menetet, melynek megérkezéével presbyterek emelik le a koporsót a gyászkoocsírról s ugyanezek viszik a sírig. Lebocsátás előtt a lelkész beszédet s imádságot tart s az egyszerű szertartást ének zárja be, mely után a megboldogult porrészei átadatnak az anyaföldnek.

Végezetre megemlítem még, hogy a lelkésznek a szertartások teljesítéséért külön díjazás nem jár, tehát a keresztelést, temetést, esketést is ingyen kell végeznie; ezenkívül, bár az állam nem kötelezi rá, mert a maga közegei által teljesített, vezeti a különféle egyházi anyakönyveket, a nélkül, hogy ezért is külön fizetést igényelne.

Ime egy református gyülekezet multja és jelene. Távolról sem állítom, hogy egy eszményi gyülekezetnek megfelelné s hibáktól ment lenne, hiszen gyarló, bűnös emberekből áll ez is s tökéletes munkát e földön nem várhatunk, de bátran sorozhatjuk azok közé, melyek kötelességeik teljesítésében mint első szerepelnek.

Fogarasi Bálint.

Irodalom.

Felhívás aláírásra. A neveléstudomány kézikönyve czímmel mintegy húsz évi tanulmányaim egy részét ezennel sajtó alá adom. Főleg két, ok sarkalt művem közzétételére: egyik az, hogy közoktatásunknak sok nevezetes kérdése van, melyekkel a legújabbban fölébredt nemzeti öntudat még nem vetett számot, s melyeknek helyes megoldása mélyen belevág nemzeti fejlődésünk menetébe. Ily kérdések, hogy csak néhányat említsek: a nemzeti nevelés feladata és eszközei; liberalizmus és utilitarizmus a nevelésben; a természettudományi és irodalmi tanulmányok művelő hatásának méltatása és helye a nevelésben; az újkori és ó-class. nyelvek és irodalmak viszonya egymáshoz; az anyanyelv mellett egy vagy több idegen nyelv tanulásának káros vagy megengedhető volta a gyermekkorban; az ifjúság nemzeti vagy külföldi olvasmányai; a játék szerepe az ifjú nemzedék értelmi, erkölcsi és testi nevelésében; a játék, athletika és torna viszonya egymáshoz, a testi és szellemi munka egyensúlya. az aestheticai, erkölcsi és vallásos nevelés feladatai és eszközei, stb. Mind eme fontos kérdések közül eddigelé alig került egy-kettő szőnyegre s így nem csoda, ha felőlük a tanári karokban nagy a nézeteltérés és ingadozás, az iskola-vezető társadalmi körökben pedig nagymértékű a tájékozatlanság. Művemben ezeket a kérdéseket kívánom első sorban oly világításba helyezni, hogy a róluk való nézetek tisztulását és a lehetőleg alapos tájékozódást elősegítsem, mert meg vagyok győződve, hogy helyes megoldásuktól függ a jövő nemzedékek testi és erkölcsi értéke.

Egy más, igen fontos motivum is ösztönzött művem ki-

adására. Hazánkban a nevelés kérdéseit taglaló művek kevés kivétellel dogmatikus német írók műveinek a fordításai vagy körülírásai s olvasásuk közben gyakran úgy tetszik, mintha nem is közöttünk élő gyermekekről volna szó, hanem valahol a magasban, ideg és izomrendszer nélkül, aetherrel táplálkozó közléplényekről. A szerzők, dogmáik trónjára ülve, mintegy azt várják, hogy a gyermeki természet hozzájuk alkalmazkodjék s naiv váraikozásukban elszalasztják a megfigyelésre kínálkozó legszebb pillanatokot. Én egészen más úton járok. Bevezetem az olvasót a gyermek lelki világának kellő közepébe s részint a saját gyermekeim fejlődéséről följegyzett megfigyeléseimet, részint pedig az e részben aránylag gazdag angol és francia idevágó monographiákat s néhány olasz és német szakférfi észleleteit fölhasználva, nyomról-nyomra kísérem az ifjú lélek fejlődésmentét s mindenütt alkalmat adok rá az olvasónak, hogy saját idevágó tapasztalataival helyeslje vagy esetleg kiigazítsa, de minden esetre mintegy felhíva érezze magát, hogy a szóban forgó kérdésekre nézve gondolkodóba essék és átlássa, hogy az ifjú lélek tüneményeinek megfigyelése nemcsak kötelesség, hanem a legnemesebb foglalkozások egyike.

Fentemlített észrevételeim gondolatmenetét talán legjobban megmagyarázzák művem tartalmának fejezet-címei, melyek a következők:

Első szakasz: A nevelés általában. A nevelés és az ember. A nevelés és erkölcsi természetünk. Nevelés és a nevelés-tudomány. Nevelés és a család. (A régi és az újkori család). Nevelés és a psych. öröklet. Nevelés és a társadalom. Nevelés és nemzeti társadalom. A nemzeti nevelés és eszközei. A nevelési irányzatok. (Utilitarismus és liberalismus). A nevelés célja és felosztása.

Második szakasz: A test nevelése. A testi nevelés történelme. Levegő. Víz. Táplálkozás. Ruházat. Mozgás. A mozgás feltételei. A testgyakorlatok élettana. A testgyakorlatok eredményei. Az idegrendszer a testgyakorlatokban. A játék. Athletikai játékok és gyakorlatok. Játék, athletika és torna. Pihenés és alvás. A test erkölcsi tisztasága.

Harmadik szakasz: Értelmi nevelés általában. Az érzékek és a megfigyelés. A figyelem és nevelése. Az emlékezet és nevelése. A képzelet és nevelése. Nevelés a gondolkodásra. (Fogalom és szó. Ítélet és okoskodás. Beszéd és gondolkodás.) A tantárgyak. Irodalom és történelem; a természettudomány és mathesis művelő hatása s helye a nevelésben. Anya-nyelv, s az ó-class. és újkori nyelvek. Idegen nyelvek tanulása.) Az olvasmányok. (Nemzeti és idegen irodalmi class. olvasmányok.) Az elme egészségtana.

Negyedik szakasz: A szív (érzelmek) és az erkölcsi nevelés. Az érzelmek általában. Az emótiók. A rokonszeny és művelése. (A rokonszeny erényei.) Az aesthetikai érzet és nevelése. (Dal, zene, rajz, költészet és irodalom.) Az erkölcsi érzet és nevelése. A természetes reactiók rendszere (Rousseau, Spencer) és hiányai. A vallásos érzet és nevelése.

Ötödik szakasz: A jellem nevelése. Az akarat és az érzelmek. Az akarat és a cselekvés. A hajlamok és vágyak. A megszokások. (Habitus). A motivumok sorozata. (Az akarat erényei). A fegyelem. (A rend). A verseny. A jutalom és a büntetés nevelő hatása. Befejezés.

Talán fölösleges említenem, hogy a tárgyalásban folyvást szem előtt tartottam hazai viszonyainkat, s hogy a fontosabb

kérdések mögé történelmi háttért is állítottam; az előadásban pedig arra törekedtem, hogy művemet ne csak a szakember, hanem mindenki, ki a mívelt címre igényt tart, könnyedén olvashassa. A nevelés-tudomány kézikönyve mintegy 36—38 nagy 8r. íven, jövő 1890. év márczius havában jelenik meg. A mű díszes kiállítását Ajtai K. Albert jó hírű nyomdája vállalta el. A könyv előfizetési ára 4 frt, bolti ára jóval magasabb lesz. Az aláírási íveket kérem nevemre címezve 1890. február 20-áig beküldeni. Gyűjtőknek 8 példány után egy tiszteletpéldány jár. Tanító- és tanítónő-képezdek és néptanító egyesületek, ha egyszerre legalább 7 példányt rendelnek meg, a könyvet 3 frt 50 kr előfizetési árban kaphatják, de ez esetben csak 9 példányra adatik ingyen példány. Kolozsvárt, 1889. deczemberhava. Felméri Lajos. — A kolozsvári egyetem nagy-névű tanárának e felhívását örömmel ajánljuk a szakférfiak s általában a művelt közönség figyelmébe.

Különfélék.

Olvasóinkhoz. Ez évfolyam utolsó számát küldjük most lapunk t. olvasóinak. Köszönet a támogatásért, úgy azoknak, kik cikkeikkel kerestek föl bennünket, mint azoknak is, kik csak anyagilag támogattak. Ez esztendő után Istenbe vetett bizalommal kezdünk egy új esztendőhöz. Hogy megfolyósítsuk feladatunknak, kérjük lapunk barátainak anyagi, erkölcsi és szellemi támogatását. Kérjük egyszermind hátrálékosainkat, hogy tartozásaikat mielőbb legyenek szívesek beküldeni, mert nekünk is fizetnünk kell a lap nyomdaköltségeit. Megjegyezzük, hogy a lapok általános szokása szerint, minden eddigi előfizetőinknek tovább is küldjük a lapot, ha ugyan ellenkezőleg nem rendelkeznek. Boldog új évet kívánunk mindenknek.

Debreczeni főiskola. Főiskolánk épületét nagy veszély fenyegette decz. 27-én estve. Az oratorium ajtóján a szemöldökfa vége, mely egykori hibás építés folytán az ajtó melletti kéménybe be volt eresztve, tüzet fogott. Lapunk zártakor értesülvén a veszélyről, most csak annyit, hogy egyik éber főiskolai fűtő korán észrevevén a bajt, a kár jelentéktelen.

Ötven éves lelkészkedés. Tóth Bálint hajdú-sámsoni lelkész úr a debreczeni egyházmegyében a most jövő újév első napjával tölti be lelkészkedésének ötven évét, e hosszú idő alatt mindig ugyanezen egy gyülekezetben szolgálván. A csöndes, zajtalan munkában fáradozó, gyülekezetének és családjának élő derék öreg lelkész megérdemli, hogy itt a nyilvánosság terén megemlékezzünk most róla s hogy tisztelettel üdvözölve őt, kívánjuk: éltesse őt az Isten erőben és egészségben gyülekezetének javára, övéinek örömére.

A Protestáns Szemle, magyar irodalmi Társaságunk működésének ez első gyümölese, Kenessey Béla szerkesztése mellett, első évfolyamában 208 lapon e héten megjelent. Ujévi első számunkban ismertetni fogjuk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

Debreczen, 1889. Nyomatott a város könyvnyomdájában. — 1430.

Hídor (Jánoshid) az állatvilágban

Borkotesben, aranymetszéssel 2.50
Szikszay György. Keresztvén tanító-

Uj rózsáskert Bórk. arany. 2. —
Francia borkötésben, kaposcsal 3. —

KARÁCSONFA
DISZITÉSEK
NAGY VÁLASZTÉKBAN.

LÁSZLÓ ALBERT

NAPTÁRAK.
ÚJÉVI ÜDYZLETEK.

KARÁCSONFÁJA.

KÉPESKÖNYVEK.

IFJUSÁGI IRATOK, DISZKÓTESŐ MANDER MŰVEK, IMAKÖNYVEK

ARJEGYZEKE.

KAPHATÓK: LÁSZLÓ ALBERT a tiszántúli evang. egyházkerület főbizományosa,
könyv-, zene- és papirkereskedésében

LEVÉLPAPÍR
KÜLÖNLÉGSÉGEK
ELEGÁNS DOBOZOKBAN.

DEBRECZENBEN,
Főpiac 1814. („BIKA“ szálloda mellett.)

FÉNYKÉP ALBUMOK,
EMLEKKÖNYVEK,
ÍRÓ MAPPÁK.

Vidéki megfizások lelkisimulacsen teljesíthetnek.

IFJUSÁGI IRODALOM.

Képeskönyvek szöveg nélkül, 2-5 éves gyermekek részére.

- Állatok* minden világrészben. 16 nagy alakú elpusztíthatatlan lap, erősen kötve 1.80
- Közösleges lapokra festve, bekötve 1.—
- Allatképeskönyv* elpusztíthatatlan 1.50
- Czirkuszban* 1.80
- Ház és udvar körül* 1.60
- Képes állatos könyv*, 24 színezett képekkel 1.20
- Képek a nézeti oktatáshoz*, 3 frt és 4.—
- Képes színház-könyv* 4.50
- Képeskönyv* vászonra huzva 1 frt és 1.40
- Képes versek*, elpusztíthatatlan 1.80
- Leutemann*, Szétszakíthatatlan képeskönyv 1.50
- Majomszínház*, Elpusztíthatatlan 1.80
- Nagy állatsereglet*, Elpusztíthatatlan 1.80
- Örökös mesekönyv* a kicsinyek számára 12 képpel 2.80
- Paprika* Jancsi színháza 1.60
- Salgó*, Oktató képek 2.60
- Szemléltető képeskönyv* 3.20
- 16 nagy alakú elpusztíthatatlan lap, erősen kötve 1.80
- Vadállatok* közt 1.60

Képeskönyvek szöveggel, 5-8 éves gyermekek számára és ABC-ék.

a) ABC-és könyvek.

- Lajos* bácsi. ABC-és könyve. Sok képpel 1.20
- Kakas* ABC. Színes képekkel 1.20
- ABC*. Színes képekkel és versekkel 1.60
- Mulattató ABC*. Szép képekkel és versekkel 1.20
- Magyar ABC-és könyv*. Színes képekkel 1.50
- Forgó* bácsi. ABC-és könyve jó gyermekek számára 1.20
- György* Vilmos. ABC jó gyermekek számára. Színes képekkel 1.80
- Jó* gyermekek képes ABC-je 1.80
- Nagy* diszes ABC 2.—
- Nemzeti* képes ABC. Fekete képpel 80 kr, színes képpel 1.50
- Pósa* Lajos képes ABC-je 1.80
- Tréfa* és való. Elpusztíthatatlan ABC. Színes képekkel 1.40

b) Képeskönyvek.

- A képedvelő* (Leporello) album 1.40
- A kis lovas*. Mulattató képeskönyv fiúk számára 1.80

- Állatok* az ember szolgálatában 1.20
- Allatkert* (Leporello album). Szétszakíthatatlan képeskönyv 2.50
- Arany* könyv (Leporello album). Szétszakíthatatlan képeskönyv 2.50
- Benedek* Elősz. Székely mese mondó 1.80
- *Apa* meséi 1.—
- *Ugyanaz*. Színes képekkel 2.—
- *Világ* színes képekkel 3.00
- *A karácsonyfa* 1.50
- Bemutató* I. a. 1. 101 éves beszéd 1.40
- *Százszorszépek*, 80 mese és elbeszélés 1.40
- *12 színes képpel* 1.40
- *Gyermek* történetek, 16 mese és elbeszélés, 24 színezett képpel 2.40
- Bohgy* M. U. képeskönyv. Szemléltető képeskönyv 4.—
- Ele* a világ. Muzsolyantó képek 1.40
- Fajta* Heves. Sz. Mariska. Kedvenc állatok 1.80
- F. Gó* bácsi képeskönyve 2.40
- Forgó* bácsi. A kis világ 1.—
- Gömbi*. Haza állatok. Versekkel 2.90
- Gyermek* történetek 32 színezett képpel 3.—
- Gyermek* történetek. Szétszakíthatatlan képeskönyv 1.50
- György* V. A jól nevelt gyermekek. Tanulságos versekkel 1.60
- *Kedves* órák. Színes képekkel 4.—
- *Szép* képekben kisvilág. Színes képekkel 3.—
- *Ünnepi* emlékek. Színes képekkel 2.40
- *Reggeli* estig. Színes képekkel 2.—
- *Bimbók* annak rózsaszálak. Színes képekkel 3.—
- Házi* állatok szöveggel és szép képekkel 1.50
- Házi* állatok színezett képekkel és szöveggel 1.50
- Hippodrome*. Képek a circusból szöveggel 1.90
- Ila* néni. Gyermekesek 1.—
- Jó* gyermekek könyve. Írták: Szás. K. és Varga Gyula 3.60
- Jó* gyermekek legrészebb képeskönyve 1.20
- Jó* kis fiúk képes olvasó- és verses könyve 1.—
- Jó* leánykák képes olvasó- és verses könyve 1.—
- Jó* Lajoska és rossz Gyöngyi napi eseményei 1.20
- Jó* pajtasaink az állatvilágból 1.—
- Kedvelt* házi állatok 1.30
- Kedvenc* állatok és zomolyások 1.50
- Képes* mesék versekben 2.—
- Kerülj-fordulj*. Le- és felhuzható képeskönyv 1.20

- Kiss* József. Mesék a hó alól 1.20
- Lajos* bácsi. Kicsinyek világa 2 frt. Elpusztíthatatlan 2.60
- Látogatás* az állatoknál 1.90
- *a majorban* 1.90
- Lecské* után. Mulattató és tanulságos évtasmányok 1.50
- Madarak* és vadak a föld különböző országaiban 1.50
- Milcsáth* Kálmán. Tündérliget. Szép képekkel 2.40
- *Csúcs* és a zöld mezőn 3.60
- *Tavaszi* napfény. Gyermekversek. Benett H. képekkel 3.60
- *Vig* órák a kis gyermekek számára 1.80
- Pósa* Lajos. Kis aranykert 1.50
- *Aranykert*. Papírkötésben 2.40
- *Vászonkötésben*. 1.—
- *Hinta* Katinka és Faló Matyi 1.—
- *Aranytollu* madár nótái. Gyermekversek 1.20, színes képekkel 2.—
- *Dalok* és regék az ifjuság számára. Kötve 1.20, díszkötés 2.—
- *Gyermek* kert. Apró történetek versben. Színes és könyvmatu képekkel 2.40
- *Kis* bokréta 1.20
- *Pillangók* 1.60
- Ragadozók* és szelid állatok 1.50
- Rajka* Teréz. Flóra újkönyve. Képekkel 1.80
- Szabó* Antal. Gyermek öröme 1.20
- *Gyermek*ek mulatsága 1.20
- Tündérliget*, 25 színnyomatú képpel 4.—

Ifjusági iratok 8-12 évesek számára.

a) Elbeszélések és utazások.

- Alcott*. A kis rózsá hat nagynénje és hét unokaöccse. Fordította: De Gerando. Antonia, díszkötésben 2.—
- Baró* Manx hímves kalandjai szárazon és vizen 1.20
- Borharisnya*. Elbeszélések. Színes képekkel 2.—
- Brózik* K. Columbus Kristóf 2.40
- Büttner* Lina. Egy rut leány története 1.20
- Cook* a tengerész. Cook James kapitány élete, utazásai és halála. Kötve 3.—
- Cooper*. A vadölő. 3 képpel. Piros vászonkötésben 1.60
- Daudet* A. A kis izé. Kötve 2 frt, díszkötésben 3.—
- Don Quixotte* a hímves manchai lovag élete és kalandjai 3.60
- Forgó* bácsi. Gyermek-színház. 16 vigjáték. Ara füzve 1.20. Kötve 1.60
- Gaal* M. Az utolsó lantos. Kötve 1.50
- *Kujak* András keleti utazása 1.80
- *Patrik* szigetje. Színes képekkel 1.80
- Genin*. Egy valódi hős. Díszkötésben 2.50, olcsó kiadás 1.20

Vörösmarty Mihály. Minden munkái. Uj teljes kiadás. 8 kötet díszkötésben 30 frt, félbörkötésben . . . 32.—
 — Lyrái költeményei. Uj kiadás. 2 kötet. díszköt. . . 4.20
 — Epikai. Uj kiadás. 2 kötet. díszköt. . . 4.20
 — Zalai futása. díszköt. . . 1.60
Zichy Géza gróf. A leányvári boszorkány. Költői beszély Zichy Mihály 18 rajzával. Nagy díszkiadás . . . 10.—

IDEI UJDONSÁGOK.

Arany János. Hátrahagyott iratai és levelezései. Illusztrált díszkiadás. 4 kötet. díszkötésben . . . 22.—
 — Hátrahagyott versei. Illusztrált díszkiadás arcképpel és más műmellékletekkel. díszkötésben . . . 5.60
Bartók Lajos. Téli regék. Legkötönybb hazai festőművészeink (Jankó, Vagó, Spányi, Vastagh stb.) rajzaival. Nagy 4-edrét alak pompás díszköt. 15.—
Dóczy Lajos. Költeményei. díszköt. . . 3.—
 — Vegyes párok. Színmű. díszköt. 3 frt, félbörkötésben . . . 3.20
 — Beszélyek és vázlatok. 2 kötet. díszk. 6.—
 — Összegyűjtött munkái. Gyém. kiad. 8 kötet. félbörkötésben . . . 27.—
Eötvös József báró. Költemények. Gyém. kiad., arcképpel. díszköt. . . 3.—
Kiss József. Ujabb költem. . . 3.60
Kozma Andor. A tegnap és ma. Költemények. díszköt. . . 2.50
Mikszáth Kálmán. Pipacsok. Illusztrációkkal. díszköt. . . 3.—
 — Tavaszi rügyek. Illusztrációkkal díszköt. . . 3.—
A reformáció bajnokai. Élet- és jellemrajzok 12 ódonserű arcképpel. Nagy 4-edrét alak. Remek kivitelű díszkötésben . . . 10.—
Reviczky Gyula. Magány. Ujabb költemények. díszkötésben . . . 3.20
Shakespeare. Színművei. Uj illusztrált jav. díszkiadás. II. kötet. Tragédiák II. kötete. díszkötésben . . . 10.80
Tóth Kálmán. Összes költeményei. Teljes díszkiadás. 2 kötet. díszkötés. 8.—

IMAKÖNYVEK.

Zsoltárok.

Énekeskönyv közisteni tiszteletre rendelt, mely Szent-Dávid zsoltárain kívül magában foglal négy superintendens által jóváhagyott énekeket néhány imádsággal együtt.

Zsebkiadás:

— Félbörkötésben . . . 70
 — Vászonnkötésben aranyfémzettel és kehelydíszszel, tokban . . . 1.50
 — Francia bőrötésben, aranyfémzettel, kehelydíszszel és kapocsossal . . . 2.50
 — Bársonykötésben, ezüstözött kerettel, kehelydíszszel és kapocsossal . . . 5.—
 — Uj plus kötés, ezüstözött kehelydíszszel és kapocsossal . . . 6.—
 — Csontkötésben, csont-kehelydíszszel és kapocsossal . . . 6.—
 — Csontkötésben, ezüstözött kerettel, kehelydíszszel, csattal . . . 7.—
 — Valódi elefántcsont-, gyöngyház-, békateknő stb. kötésekben 12 frttól 20 frtig.

8-adrét kiadás:

— Félbörkötésben . . . 80
 — Félbörkötésben, aranyfémomatú táblával, tokban . . . 1.20
 — Vászonnkötésben, aranyfémzettel, kehelydíszszel, tokban . . . 1.80
 — Francia bőrötésben, aranyfémzettel, kehelydíszszel és kapocsossal . . . 3.—

— Bársonykötésben, ezüstözött kerettel és kehelydíszszel, kapocsossal . . . 6.—
 — Csontkötésben, ezüstözött kerettel, csontkehelydíszszel és kapocsossal . . . 6.—

Negyedrét alakban:

— Félbörkötésben . . . 2.50
 — Egész bőrötésben . . . 3.—

Református imakönyvek.

Cleinmann K. Isten iryálatának öröme, vigasztalása, imádságok és elmélkedések. Körre 30 frt. Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 3.—
Dobos J. Keresztény hit. Vászonnkötés 80 kv. Bőrötés és aranyfémzettel . . . 2.50
 — Francia bőrötés, csattal . . . 5.—
 — Ugyanaz zsebkiadás . . . 2.—
 — Bőrötés, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötés, aranyfémzettel csattal . . . 3.—
 — Borjúbőrötés, aranyfémzettel . . . 5.—
 — Bársonykötés, kehelydíszszel csattal Csontkötésben . . . 6.50
 — A gyermek imái. Vászonnkötésben, aranyfémzettel . . . 80
 — Az uralma. Keresztényesség magasabb szempontjából. Vászonnkötésben, aranyfémzettel . . . 1.60
Félp Mihály. Buzgósgótár. Imák és fohások, aiv keresztények számára. Vászonnkötés . . . 80
 — Vászonnkötés aranyfémzettel . . . 2.—
Fördös L. Buzgósgótár. Imák, melyeken a kegyes lélek teste hez emelkedik. Bőrötés . . . 60
Fördös és Szűcs. Ábaitóhölgy. Elmélkedések és imák. Vászonnkötésben 2 frt 40 kv. Francia bőrötés, aranyfémzettel és csattal . . . 4.—
György Vilmos. Emlékönyv a confirmációhoz köztöltött hajdanok számára. Vászonnkötés, aranyfémzettel . . . 1.20
Heisler J. gróf. A keresztény ember imakönyve. Vászonnkötés, aranyfémzettel . . . 1.60
Kis J. Lelki oldozatok imákban és énekekben. Vászonnkötés, aranyfémzettel 1 frt 20 kv. Bőrötés . . . 2.—
Medgyes I. Protestáns családok imakönyve. Vászonnkötés, aranyfémzettel . . . 3.20
Papp K. Est harang vagy ujabb keresztény tanítások. Vászonnkötés . . . 1.—
 — Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 1.80
Révész Boróka. Imakönyv protestáns keresztények számára, fővászonnkötés . . . 1.20
 — Vászonnkötésben, aranyfémzettel és kehelydíszszel, tokban . . . 1.80
 — Francia bőrötésben, aranyfémzettel, kehelydíszszel, dísz aranyozással . . . 2.80
 — Bársonykötésben, ezüstözött kerettel, kehelydíszszel, csattal . . . 6.—
 — Plus kötésben, ezüstözött kerettel, kehelydíszszel s csattal . . . 6.50
 — Csontkötésben, ezüstözött kerettel, csontkehelydíszszel s csattal . . . 6.—
 — Ugyanaz zsebkötés . . . 7.—
 — Valódi elefántcsont-, gyöngyház-, békateknő stb. kötésekben 12 frttól 20 frtig.
Széki József. Imádságok és buzgólkodások. Evang. prot. keresztények számára. Vászonnkötésben . . . 2.80
 — Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 5.—
 — Kisebb imakönyv, evang. keresztények számára. Vászonnkötésben . . . 80
 — Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 2.50
Székely György. Keresztény tanítások és imák házi használatra. Bőrötésben . . . 1.60
 — Keresztény tanítások és imák, mindkét felekezeti protestánsok lelki épületére. Vászonnkötésben . . . 1.20
 — Bőrötésben aranyfémzettel . . . 2.—

Szilády L. Hit, remény és szeretet ájtatos elmélkedésekben. Francia bőrötésben, kapocsossal . . . 4.—
Szász Károly. Buzgósgótár. Elmélkedések és imák protestáns nők számára. Bőrötés, aranyfémzettel 2.50
 — Francia bőrötés, aranyfémzettel . . . 5.—
 — Bársonykötésben . . . 6.50
 — Csontkötésben . . . 7.50
Tóth Pál. Gyöngyvirágok, elmélkedések, imák növendék-leánykák számára. Vászonnkötésben, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 3.20
Tompa Mihály. Olajág. Elmélkedések, fohások és imák hölgyek számára. Vászonnkötés, aranyfémzettel . . . 3.50
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 5.—
 — Ugyanaz zsebkiadás: . . . 2.50
 — Vászonnkötés . . . 2.50
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 4.—
 — Bársonykötésben, ezüstözött kerettel, kehelydíszszel, csattal . . . 6.50
 — Csontkötésben, ezüstözött kerettel, csontkehelydíszszel s csattal . . . 7.—
 — Két csattal, gazdag bronzz díszszel . . . 8.—
 — Plus kötésben, gazdag ezüstözött díszszel, kehely s csattal . . . 7.—
 — Valódi elefántcsont-, gyöngyház-, békateknő stb. kötésekben 12 frttól 20 frtig.
Zschokke H. A hit órái. Kiválogatva és ford. Szász Károly által. 2 kötet. kötet . . . 5.—

Róm. kath. imakönyvek.

Albach Sz. J. Áhitat órái. Elmélkedések Isten, erény és örökkévalóság lelett. Ford. Toldy László. Bőrötés, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 3.—
 — Szent hangzatok. Ford. Sújánszky Antal. Fr. bőrötés, kapocsossal . . . 3.50
 — Bársonykötésben . . . 5.—
 — Csontkötésben . . . 6.—
 — Valódi elefántcsont-, gyöngyház-, békateknő stb. kötésekben 12 frttól 20 frtig.
Hungári A. Isten temploma. Bőrötés, aranyfémzettel, tokban . . . 2.—
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 3.—
 — Bársonykötésben . . . 6.—
 — Fekete csontkötésben . . . 7.—
Rózsafüzér uj. A ker. hívek számára. Francia bőrötésben, aranyfémzettel, tokban . . . 1.50
 — Bársonykötésben . . . 4.50
 — Csontkötésben . . . 5.—
Türkányi Péter. Ifjuság kalauza az örökéletre. Egy czimképpel. Vászonnkötésben, aranyfémzettel . . . 80
 — Hajadonok örangyala. Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötésben, kapocsossal . . . 3.—
 — Bársonykötésben . . . 6.—
 — Csontkötésben . . . 6.50
 — Vezéresillag az üdvényezésére. A kath. nőnem használatára. Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötés, kapocsossal . . . 3.—
 — Bársonykötésben . . . 6.—
 — Csontkötésben . . . 6.50
 — Valódi elefántcsont-, gyöngyház-, békateknő stb. kötésekben 12 frttól 20 frtig.
 — Vezérangyala mennyei üdvényezésére. Bőrötés, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötésben, kapocsossal . . . 3.—
 — Uj rózsáskert. Bőrötés, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötésben, kapocsossal, aranyfémzettel . . . 3.—
 — Nagybőjtő kalauz. Francia bőrötésben, aranyfémzettel . . . 3.—
 — Keresztény öregek gyámola. Bőrötésben, aranyfémzettel . . . 2.—
 — Francia bőrötésben, kapocsossal . . . 3.—

Protestáns hívek számára a legalkalmasabb és legkedvesebb karácsoni ajándék gyanánt ajánlhatom a kiadásomban éppen most megjelent következő remek díszmunkát:

A REFORMÁCIÓ BAJNOKAI.

Élet- és jellemrajzok. Az eredeti angol metszetek után készült 12 db (29—41 cm. nagyságú) művészi kivitelű ódonserű arcképpel. **Ára 5 frt. Pazar kiállítású aranyfémzettel díszmappában 10 frt.**

A kemény papír-lemezre vont képek **Divad. Képv. országos hírű műintézetében** készültek s élethű arcmásai a reformáció kiváló alakjainak.

László Albert,

könyvkereskedő, a tisztántul ev. ref. egyházkerület főbizománya.